

**PEDAGOGIKA OLIY O'QUV YURTLARI BITIRUVCHILARINING
INTEGRATIV KASBIY FAOLIYATIGA TAYYORGARLIGI.**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7516481>

ELSEVIER

Received: 08-01-2023
Accepted: 09-01-2023
Published: 22-01-2023

Abstract:
Keywords:

About: FARS Publishers has been established with the aim of spreading quality scientific information to the research community throughout the universe. Open Access process eliminates the barriers associated with the older publication models, thus matching up with the rapidity of the twenty-first century.

Tairov Sherzod Mirzadjanivych

Farg'ona davlat universiteti.

Hayot faoliyati xavfsizligi kursi 4-kurs talabasi.

Nishonov Otabek Tavakalbekzoda

Hayot faoliyati xavfsizligi kursi 4-kurs talabasi.

Karimjonov Diyorbek Umarjon o'g'li

Kirish. Har qanday kasbiy faoliyatning sifatli bajarilish uni amalga oshirishga tayyorlikni talab qiladi. O'qituvchining pedagogik faoliyatiga kasbiy tayyorgarligini shakllantirish zamonaviy pedagogik ta'limning eng dolzarb muammolaridan biridir. Ilmiy adabiyotlarda tayyorlik tushunchasining yagona ta'rifi mavjud emas. Turli jihatlardagi tadqiqot natijalari o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi L.G. Axtarjeva, M.I. Dyachenko, K.M. Durai-Novakova, B.C. Ilyina, A.P. Kondratyuk, A.I. Mishchenko, V.A. Slastenin asarlarida aks ettirilgan, pedagogik faoliyatning ayrim turlariga esa - L.M. Gura, P.Z. Elova, L.V. Kondrashova, P.Yu. Krutogorskaya, E.A. Levanova, E.V. Meshcheryakova, L.N. Pletneva va boshqalar. Ko'pincha o'qituvchining kasbiy faoliyatiga psixologik tayyorligi tushunchasi ko'proq e'tibor qaratilgan. M.I. Dyachenko, T.V. Ivanova, M.V., Levchenko, L.A. Kandybovich, Ya.L. Kolominskiy va boshqalar o'z asarlarida tayyorlikning psixologik jihatlarini ko'rib chiqqanlar. Shunday qilib, Markova A.K. tayyorlik quyidagicha - "Insonning ruhiy holati, ishga tushirishdan oldingi pozitsiyasi shu jumladan, insonning o'z maqsadlarini aniq bilishi, mavjud sharoitlarni baholash, harakatning eng ehtimoliy usullarini aniqlash; motivatsion, ixtiyoriy, intellektual harakatlarni, natijalarga erishish ehtimolini, kuchlarni safarbar qilish, maqsadlarga erishishda o'z-o'zini ishontirish" kabilarni belgilaydi.

Tadqiqotning dolzarbligi. M.I.Dyachenko va L.A. Kandybovichlar psixologik tayyorlikning quyidagi tuzilmani taklif qildilar: o'zining ehtiyoji va jamiyat talablarini bilish; maqsadlarni bilish; sharoitlarni tushunish va baholash; ehtimoliy va yordamchi usullarni tanlash; aqliy jarayonlarning namoyon bo'lishini bashorat qilish; kuchlarni safarbar qilish. Tayyorlikning psixologik holati ortida insonning ma'lum jarayonlari, xususiyatlari va fazilatlarini turadi. U samarali pedagogik

faoliyat uchun zarur va yetarli shaxsning kasbiy muhim sifatlarining o'zgaruvchan, bo'ysunuvchi tizimi sifatida ham qaraladi.

Tadqiqotning maqsadi. 80-yillarning boshidan boshlab tarbiya va ta'limning shaxsga yo'naltirilgan modellari dolzarb bo'lib qoldi (V.V. Davydov, V.P.Zinchenko, V.A. Karakovskiy, A.V. Petrovskiy va boshqalar). I.S.Yakimanskayaning so'zlariga ko'ra, bu yo'nalishda eng samarali bo'lganlari shaxsning uchta bir-birini to'ldiruvchi modelidir: ijtimoiy-pedagogik, predmetli-didaktik va psixologik.

80-yillarda shaxsni o'rganishga ilmiy qiziqishning kuchayishi shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, o'rganishni dialogizatsiya qilish o'qituvchining tayyorgarligi muammosini o'rganishga olimlarning e'tiborini tortdi (D.A.Beluxin, A.A. Verbitskiy, V.V. Gorshkova, S.Yu. Kurganov, T.V. Lavrikova, Yu.V. Senko). Ta'limni individuallashtirish va tabaqalashtirishda hamda texnologiyalarining ommaviy paydo bo'lishi o'qituvchilarning tayyor emasligini ko'rsatdi. Pedagogikaning bu ehtiyojiga javoban oliy ta'limda kasbiy-pedagogik tayyorgarlikni o'rganishga shaxsiy yondashuvni shakllantira boshladi. Bu shaxsiy va protsessual komponentlarni birlashtirgan shaxsiy ta'lim sifatida, bo'lajak o'qituvchilar munosabatining asosini tashkil etuvchi psixologik xususiyatlar va axloqiy shaxsiy xususiyatlarning murakkab birikmasi sifatida, pedagogik ishning vazifalarini, kasbiy pozitsiyalarini tushunish bo'yicha, faoliyatning optimal usullari, ularning qobiliyatlari bilan bog'liqligi, professionalni hal qilishda yuzaga keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etish, vazifalar va rejalashtirilgan natijalarga erishish tushuniladi. Biroq, o'qituvchining shaxsiyati uning kasbiy faoliyati kontekstidan tashqarida ko'rib chiqish mumkin emas, bu haqda g'oyalar doimo o'zgarib turadi. O'qituvchining tayyorgarligida Mutaxassisning faoliyat komponentini moslashtirish zarurati paydo bo'ladi. Kasbiy faoliyatni tahlil qilish va unga tayyorgarlik ko'rishda funksional yondoshuv talab etiladi.

O'qituvchining kasbiy tayyorgarligi muammosini bunday tushunish faoliyati yangi, integral bosqichning paydo bo'lganidan dalolat beradi uni rivojlanishi, bu zamonaviy sharoitda o'qituvchi ishining bir qator yangi funktsiyalarining ob'ektiv paydo bo'lishi tufayli murakkabroq. "Fan bo'yicha o'qituvchilar tayyorlash mazmunida tizim shakllantiruvchi funktsiyalarni bajarish ta'lim, antropologik yondashuv ijtimoiy-gumanitar, madaniy, psixologik-pedagogik va ta'limning o'zaro bog'liqligi va birligini ta'minlaydi".

Tayyorlikni shakllantirishning muvaffaqiyati bir qator shartlarga, birinchi navbatda, talabalar tomonidan kelajakdagi kasbning maqsadlarini qabul qilishiga, unga bo'lgan munosabatidan. Hal qiluvchi darajada tayyorlik holati ham unga xos bo'lgan barqaror ruhiy xususiyatlar bilan belgilanadi.

Xulosa. Shunday qilib, pedagogik faoliyatga tayyorgarlikni shakllantirish jarayonida ikkita jihatni ajratib ko'rsatish mumkin: shaxsiy didaktik, kasbiy bilim, ko'nikmalarni egallash bilan bog'liq, o'quv va kasbiy faoliyatni maxsus o'zlashtirish yo'llari universitet va kasbiy sharoitlarni yaratdi, unda "ruxiy ozodlik va ichki faollik fonida, talabning shaxslararo va kasbiy munosabatlarning haqiqiy qiyinchiliklari bilan o'zaro munosabatda" bo'lishga tayyorligini shakllantiradi.

ADABIYOTLAR:

1. Крестьянинов В. Нашей экономике нужно вернуть суверенитет. Иначе страна может погрузиться в хаос // Аргументы недели. – 2011. – № 38. – С. 4.
2. Таиров Ш.М. Хамракулов Ж. Б. 2021/3/31 “Наука сегодня проблемы и пути решения” 91-93 ст.
3. Sh.M.Tairov, J.B.Hamrakulov 2021/1/27 «The American Journal of Social Science and Education Innovations» Том 3 Номер 1 Ст 219-222.
4. Toirov Sh.M. Narziyev Sh.M., Choriyev R.E., Aliboyev M.A., Pulatov X.L., Rajabov N.Q. «Technogen risk va texnik tizimlarning ishonchliligi» 2021 Ст 3-199.
5. ШМ Таиров, БУ Абдуллаев «Чрезвычайные и критические изменения климата в странах центральной Азии» - Universum: технические науки, 2020.
6. Sh.M.Tairov “Hayot faoliyati xavfsizligi sohasida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy tayyorlashning nazariy jihatlarini”. “ IJODKOR O'QITUVCHI JURNALI” 5 IYUN / 2022 YIL / 19 – SON.
7. Tairov Sherzod Mirzadjanivich //MOSLASHUV (ADAPTATSIYA) DAVRIDAGI ORGANIZM FUNKSIYALARINING DINAMIKASI VA UNING BOSQICHLARI// Международный научный журнал «Новости образования: исследование в XXI веке». № 3 (100), часть 1. сентябрь, 2022 г.
8. Razzokov Bakhtiyor Khabibullaevich, Yokubjonova Mukaddaskhon Khusanboy kizi //Future Technological Education Developing Professional Skills for Teachers//. Texas Journal of Multidisciplinary Studies, 7-2022, 178-180 page.
9. Bakhtiyor Kh. Razzokov // The System Of Formation Of Professional Culture Of Teachers Of Future Technological Education Through National Values// Journal of Positive School Psychology 2022, Vol.6, No.4, 1659-1665.
10. Tairov Sherzod Mirzadjanivich, Ismoilova Sevara Rahmonali qizi, Dehqonova Shohista Shuxratjon qizi Sh.Dehqonova // BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI VA TEXNOLOGIK TA'LIM SOHASIDAGI KASBIY TAYYORGARLIGI MAZMUNI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK// INTERDISCIPLINE INNOVATION AND

SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE. Which took place in London on December 15 th , 2022. 7-9 page.

11. Hayot faoliyati xavfsizligi tushunchasining mohiyati, inson faoliyatidagi tutgan o'ri. //

Sh. Tairov.// 2022 y // Vol.3, No.4, 24-25b.

12. Tursunboy Axmedov, Siddikova Ranoxon Abdulxay qizi, Xusanova Lobarxon Murodovna //Basics of Wood Materials and Woodworking Technology// Texas Journal of Engineering and Technology. <https://zienjournals.com>. VOL. 9, JUNE, 2022. 100-102 page.

13. T Akhmedov, SM Otazonov, MM Khalilov, N Yunusov, U Mamadzhanov, NM Zhuraev //Effective dielectric permeability and electrical conductivity of polycrystalline PbTe films with disturbed stoichiometry// Journal of Physics: Conference Series 2021/12/1 052008/

14. T Akhmedov , S M Otazonov, Ya Usmonov, M M Khalilov, N Yunusov and A K Amonov // Optical properties of polycrystalline films of lead telluride with distributed stichiometry// Journal of Physics Conference Series/ 1889(2021)022052 doi:10.1088/1742-6596/1889/2/022052. 1-8 page.

15. S.M.Otazonov, Xudoynazarova Muhayyo Akromjonovna //METALMAS MATERIALLAR VA UNI O'QITISHNING ZAMONAVIY USULLARI// O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 12-SON. 19.10.2022. 700-706 betlar.

16. Bakhtiyor Kh. Razzokov // The System Of Formation Of Professional Culture Of Teachers Of Future Technological Education Through National Values// Journal of Positive School Psychology 2022, Vol.6, No.4, 1659-1665.

17. Razzokov Bakhtiyor Khabibullaevich // SPECIFICITY OF THE TYPE OF WOODWORKING IN FOLK APPLIED DECORATIVE ART// GALAXY INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL (GIIRJ). Vol. 10, Issue 6, June (2022)ю 418-422 page.

18. Odinaxon Raxmanovna Parpiyeva, Melikuzieva Zulhumor Sherqozi qizi, Abdullaeva Umidahon Uktamjon qizi //INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES, THEIR NATURE, TYPES AND THEORETICAL FUNDAMENTALS// Texas Journal of Multidisciplinary Studies. Vol. 9. 06-2022. 123-126 page.

19. Odinaxon Raxmanovna Parpiyeva, Odinaxon Odilovna Djalalidinova //Tibbiy ta'limda interfaol usullardan foydalanish// Международный научный журнал «Новости образования: исследование в XXI веке» № 3 (100), часть 1. сентябрь, 2022 г 565-569.

20. Eleonora Topvoldieva Mirzajonova, Odinaxon Rahmanovna Parpiyeva // Modern Special Preschool Education: Problems and Solutions// Journal of Pedagogical Inventions and Practices. Vol. 9. 06-2022. 100-106 page.

21. Отажонов Салим Мадрахимович, Ботиров Кодир Абдуллаевич, Алимов Нодир Эсоналиевич //ВЛИЯНИЕ ДЕФОРМАЦИИ НА МИГРАЦИИ ДЕФЕКТОВ В ФОТОЧУВСТВИТЕЛЬНЫХ ПОЛУПРОВОДНИКОВЫХ ТОНКИХ ПЛЕНКАХ// Fars Int J Edu Soc Sci Hum Volume-10| Issue-12| 2022. 73-83 page.

22. Parpieva O.R, Hojkarimova G.T, Nazirova A.M //FORMATION OF STUDENT PEDAGOGICAL SKILLS BASED ON THE REQUIREMENTS OF INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT// Международном научно-практическом журнале “Экономика и социум”. Вып №6(85) 2021. 157-161стр.

23. Odinaxon Rahmanovna Parpiyeva, Oripova Nodirahon Qodirjon qizi, Nazirova Arofatxon Maxmudjon qizi //Basics of a healthy lifestyle in the educational process// Journal of Pedagogical Inventions and Practices. Vol. 9. 06-2022. 89-94 page.